

μή ὅτι γε πρόδος καὶ ἡ πρὸς ὕπαρξιν τῶν προσώπων ἐνέργεια. Υἱὸς δ' ὡς προβάλλων παράγων πως καὶ αὐτὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκ τοῦ πατρὸς προῖον, αὐτό γε προβάλλει καὶ τοῦ πατρὸς προβάλλων ἐξήρτηται, μή ὅτι καθ' ὃ γεννᾶται, ἀλλὰ καὶ ἡ προβάλλων ἐστίν, οἷς διὰ γεννήσεως τῆς αὐτῆς μεταλαβῶν δυνάμεως τοῦ πατρὸς ὡς προβάλλοντος προβάλλει καὶ αὐτὸς συνάμα τῷ πατρὶ τὸ ἐκ πατρὸς προβαλλόμενον. Ὡστε καὶ εἰ κατ' ἐπίνοιαν ὁ προβολεὺς μὲν τοῦ πατρὸς προηγείτο, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πρότερόν πως ἐκ τοῦ προβολέως παρήγετο τοῦ υἱοῦ, ὁ υἱὸς ἂν ἦν ἐκ τοῦ προβολέως διὰ τοῦ Πνεύματος, τὸ δὲ γε Πνεῦμα τῇ αὐτῇ δῆπου δυνάμει τῇ ἐν πατρὶ, τῇ γεννητικῇ δῆλα δὴ τοῦ υἱοῦ, παρήγεν ἂν καὶ αὐτὸ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ προβολέως ὡς γε πατρὸς, οὐχ ὅτι ὁ προβολεὺς ἢ πατήρ οὐκ ἦν ἂν αὐτάρκης τὸν αὐτοῦ γεννῆσαι υἱόν, ὅπου νῦν αὐτάρκως μόνος γεννᾷ, καθάπερ καὶ τότε μόνος αὐτάρκως ἂν τὸ Πνεῦμα παρήγε τὸ ἅγιον, ἀλλ' ὅτι τὴν αὐτὴν ἂν εἶχε γεννητικὴν δυνάμιν τῷ πατρὶ, διὰ πνεύσεως αὐτῷ δοθεῖσαν ὡς τελειότητα καὶ δυνάμιν ἐκ πατρὸς, μήπω τοῦ υἱοῦ τῇ ἐπινοίᾳ παραγομένου.

Τὴν δὲ ξυνεπτυγμένην ταύτην θεολογίαν ἡ ῥωμαϊκὴ ἀναπτύ-

1. μή ὅτι ΠΜΑΒΓ: μῆοτι Ν 3. αὐτὸ ΝΠΑΒΓ: αὐτὸ μετὰ πρ διαγεγραμμένον Μ 4. μή ὅτι ΒΓ: μῆοτι Α: μῆοτι Π: μῆοτι ΝΜ καθ' ὃ ἔγραψα: καθὸ ΕΓ 5. ἐστίν ΝΠΜΒΓ: ἔστιν Α

διὰ γεννήσεως ΒΓ: διαγεννήσεως ΝΠΜΑ 6. συνάμα ΜΑΒΓ: σὺν ἅμα ΝΠ: σύναμα Migne 7. ἐπίνοιαν ΝΜΑΒΓ: ἐπείνοϊαν Β 8. προηγείτο ΝΠΑΓ: προήγετο ΜΒ πρότερόν ΝΜΑΒΓ: προτερόν Π 10. τὸ δὲ γε ΠΑΓ: τό τε ΝΜΒ δῆπου ΝΠΑΓ: που ΜΒ 11. δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΕΓ

παρήγεν ΠΜΑΒΓ: παρήγεν Ν 12. ἂν καὶ αὐτὸ ΝΜΑΒΓ: ἂν αὐτὸν Π 13. ἂν ΝΠΜΒΓ: λείπει Α αὐτοῦ ΜΒΓ: αὐτοῦ ΝΠΑ 14. μόνος ΝΜΑΒΓ: μόνον Π καθάπερ ΝΠΑΓ: καὶ καθάπερ ΜΒ 15. ἂν ΝΜΑΒΓ: ἂν Β 17. μήπω ΝΠΑΒΓ:

μήπω μετὰ μὴ πρ διαγεγραμμένον Μ 19. ξυνεπτυγμένην ΠΑΒ: ξυνεπτυγμένην Μ: συνεπτυγμένην Ν: ξυνεπλύγμένην Γ

ξασα ἐκκλησία καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα ἐθεολόγησεν ἐκπο-
 ρεύεσθαι, ταῦτὸ βουλομένη νοεῖν διὰ τούτου τῷ δι' υἱοῦ ἐκ πα-
 τρός, ἴν' αἰτίαν μὲν διὰ τούτου καὶ ἀρχὴν ἐξ ἀρχῆς πηγαίαν τῆς
 τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑποστάσεως τὸν πατέρα κηρύξη καὶ κατὰ
 τὴν τοῦ θεοῦ Λόγου φωνὴν, ξυναίτιον δὲ τὸν υἱὸν καὶ πηγὴν ἐκ 5
 πηγῆς καὶ ἀρχὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τῷ παρὰ τοῦ
 πατρὸς αὐτὸν ἔχειν τὴν προβλητικὴν δύναμιν, ὡς ἐλέγομεν ἢ πα-
 τὴρ παράγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Διὸ καὶ ἀρχοειδῶς μὲν καὶ
 προηγουμένως, φαίην δ' ἂν καὶ προκαταρκτικῶς καὶ ἀρχικῶς καὶ
 κυρίως ἐκ τοῦ πατρὸς προΐεναι φησὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐξ υἱοῦ 10
 δὲ οὐχ οὕτω, κἂν καὶ ἐξ αὐτοῦ τῇ αὐτῇ παράγῃται δυνάμει καὶ
 προβολῇ. Οὐδὲ γὰρ αἰτίος ἀναίτιος ὁ υἱός, οὐδὲ ἀρχὴ ἀναρχος
 τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως.

Ταῦτά τοι καὶ ἐξ υἱοῦ λέγειν ἐθέσπισε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 ἐκεῖνο δὴ πρὸς διὰ τούτου δηλοῦσα, τὸ δι' υἱοῦ ἐκ πατρὸς. Ὡς γὰρ 15
 δι' υἱοῦ τὸν πατέρα προὑποτίθησι, καὶ τοῦτον τῆς αὐτῆς ἐνεργείας
 προκαταρκτικὸν αἰτίον καὶ πηγαῖον καὶ ἀναρχον προεπινοεῖ,

2. ταῦτὸ Β: ταυτὸ ΝΠΜΑΓ: διὰ τούτου ΝΠΑΒΓ: δια-
 τούτου ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος διατοῦτο Μ υἱοῦ ΝΠΑΒΓ:
 ἀντὶ τοῦ υἱοῦ ἤρχισε πρῶτον γράφων αἰ Μ 3. αἰτίαν ΠΜΑΒΓ:
 αιτιαν Ν διὰ τούτου ΝΜΑΒΓ: διὰ τοῦτου Π ἐξ ἀρχῆς Γ:
 λείπει Ε πηγαίαν ΜΒΓ: πηγαῖαν ΝΠΑ 4. τοῦ ΝΠΓ: λείπει
 ΜΑΒ 5. τὴν ΝΜΑΒΓ: ταύτην τὴν Π ξυναίτιον ΠΜΑΒΓ:
 ὑναίτιον Ν 6. ἀρχὴν ἐξ ἀρχῆς ΝΜΑΒ Migne: ἀρχὴν ἐχῆς Π
 8. τὸ πν. ΝΜΑΒΓ: τὸ πν. Π 10 ἐξ ΝΜΑΒΓ: ἐξ Π
 11 κἂν Ε: κἂν Γ αὐτοῦ ΠΜΑΒΓ: αὐτοῦ Ν παράγν-
 ται ΝΠΓ: παράγεται ΜΑΒ 12. ἀναίτιος ΝΜΑΒΓ: ἀναίτιος Π
 οὐδ' Ε: οὐδὲ Γ 14. ταῦτά ΝΜΒΓ: ταῦτα ΠΑ 15. διὰ
 τούτου ΝΠΓ: διὰ τοῦτο ΑΒ: διατοῦτο πρόσθετον ἐν τῇ ᾧ διὰ παρα-
 πεμπτικοῦ σημείου Λ ἐν τῷ κειμένῳ Μ 16. προὑποτίθησι ΠΒΜ:
 προὔτίθησι ΝΑ: προτίθησι Γ

οὕτω καὶ τὸ ἐξ υἱοῦ τὸν μὲν υἷον ζυναίτιον καὶ ἀρχὴν ἐξ ἀρχῆς, τὸν δὲ πατέρα ἀπλῶς αἴτιον καὶ ἀρχὴν ἀναρχον ἀποφαίνει τοῦ Πνεύματος. Ὅθεν καὶ εἴ που τὸν υἷον ἀρχὴν καὶ αἰτίαν φησὶν, ἢ ζυγχωρεῖ λέγειν, τῆς τοῦ Πνεύματος ὑποστάσεως, καθάπερ ἐν
 5 τῷ Ὅρω τῆς ἱερᾶς καθολικῆς ὁγδόης συνόδου τῆς ἐν Φλωρεντία γέγραπται, οὐχ ἀπλῶς ἀρχὴν οὐδ' αἰτίαν αὐτὸν βούλεται εἶναι, ἀλλ' ἀρχὴν ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰτίαν ἢ αἴτιον ὡς ζυναίτιον· ὡςπερ αὐτὸ πάλιν κάκεϊνο ἐν τῷ αὐτῷ περιεχόμενον Ὅρω τὸ Οὕτω κάκ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα προβάλλεσθαι καθάπερ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς
 10 οὐ κατὰ τὸν τρόπον νοεῖ τῆς προόδου, ὥστε ὡσαύτως, ἦτοι πηγαίως καὶ ἀνάρχως καὶ ἀναιτίως καὶ οἷον ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα προάγεσθαι, καθάπερ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς. Ἀντιφάσει γὰρ ἂν περιέπιπτεν, εἰ οὕτως ἐνόει ταυτὶ καὶ ἐξ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα κηρύττουσα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ταῦτόν τῆς δυνάμεως, μιᾶς οὔσης τῷ
 15 ἀριθμῷ ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ διὰ γεννήσεως, ὡς ἐλέγομεν, ἐκ πατρὸς τῷ υἱῷ διδομένης, καθάπερ καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς. Διὸ καὶ τὸν υἷον ἐκ πατρὸς παράγειν κηρύσσει τὸ Πνεῦμα καὶ προβάλλοντα αὐτὸν εἶναι ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ὅσα τῆς ὁμοίας ἐστὶ δυνάμεως.

Εἰ δὲ τούτων ὑφ' ἡμῶν εἰρημένων τις ἀποροῖ, πρῶτον μὲν
 20 πῶς οὖν ὁ υἷος οὐ γεννᾷ καθάπερ δὴ καὶ προβάλλει, τῆς αὐτῆς

1. καὶ τὸ ἐξ ΠΜΒΓ: καὶ^{τὸ} ἐξ Α: καὶ ἐξ Ν ζυναίτιον ΠΜΑΒΓ: υναίτιον Ν 3. καὶ αἰτίαν ΠΜΑΒΓ: αἰ^κ αἰτίαν Β 4. ζυγχωρεῖ ΠΜΑΒΓ: υγχωρεῖ Ν 7. ζυναίτιον ΠΜΑΒΓ: υναίτιον προστεθέντος εἶτα ἐν ἀρχῇ σ Ν 8. κάκεϊνο Ξ: κάκεϊνο Γ κάκ ΜΑΒ: κάκ Π: κάκ Γ: λείπει ἀφεθέντος χώρου κενοῦ Ν 10. οὐ ΝΜΑΒΓ: οὐ Π ἦτοι ΝΠΑΒΓ: ἦ καὶ τινὰ συγκεχυμένα γράμματα ἐν τῷ κειμένῳ, εἶτα δὲ τοι ἐν τῇ ῥα πρόσθετον νεωτέρα χεῖρὶ Μ 13. ἂν ΝΠΜΑΒ: λείπει Γ 14. ταῦτόν Β: ταυτόν ΝΠΜΑΓ 15. ὡς ΝΜΑΒΓ: ὡς Π 18. ἐστὶ ΠΜΒΓ: ἐστὶ ΝΑ 19. τις ΑΒ: τίς Π: τίς ΝΜΓ: ἀποροῖ ΝΠΑΓ: ἀποροῖ ΜΒ Ἐν τῇ ῥα ἀπορία Α 20. αὐτῆς ΝΜΑΒΓ: αὐτεῖς Π

μεταλαγχάνων γεννητικῆς δυνάμεως τῷ πατρὶ, ἢ πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὔτε προβάλλει, οὔτε γεννᾷ, τῶν δυνάμεων ἐκατέρων οὐσῶν ἐν αὐτῷ καθάπερ ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ, δεύτερον δὲ πῶς οὐν οὐ δύο ἄρχαι, δυοῖν ὄντων τῶν προβαλλόντων, ἢ πῶς οὐ ξυναλοιφή, εἰ δύο μία ἀρχή, ἴστω πρῶτον μὲν πρὸς τὸ πρότερον, ὅτι τοῦ πα- 5 τρὸς τὸν υἱὸν γεννῶντος τῇ γεννητικῇ δυνάμει, καθάπερ ἐλέγομεν, ἢ γέννησις ξυνῆπται τῇ ἑαυτῆς καὶ αὐτῇ δυνάμει ἢ ὁ υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ πατρὸς. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ πατρὸς δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα προβάλλοντος ἢ προβολὴ ξυνῆπται τῇ ἑαυτῆς καὶ αὐτῇ δυνάμει, ἢ ἐκ πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται. Οὔτε 10 τοίνυν ὁ υἱὸς γεννᾷ διὰ ταῦτα, οὔτε τὸ ἅγιον Πνεῦμα γεννᾷ τι ἢ ἐκπορεύει· μεταδίδωσι γὰρ ὁ πατήρ τῶν εἰρημένων δυνάμεων, τῆς μὲν γεννητικῆς τῷ υἱῷ, τῆς δὲ γεννητικῆς καὶ προβλητικῆς τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ξυνημμένων ἤδη ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐνεργείαις ὡς τελειότητων μόνον, οὐχ ὡς δυνάμεων. Πρόσεστι δὲ καὶ τὸ τὴν 15 δύναμιν ἐκατέραν ἀπειρον εἶναι καὶ ξυμμετρομένην τοῖς ἐκ πατρὸς, καὶ αὐτοῖς ἀπείροις οὔσι μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἀπειρίᾳ καὶ ἀεὶ παραγομένοις κατὰ τὴν τῶν θεολόγων φωνήν. Διὸ καὶ ὁ πατήρ μιᾷ δυνάμει γεννητικῇ οὐ πλείους μιᾶς υἱκῆς ὑποστάσεως γεννᾷ,

3. δεύτερον ΠΑΒΓ: ὅ^ν NM 4 ξυναλοιφή ΠΜΑΒΓ: ὕνα-
λοιφή προστεθέντος εἶτα ἐν τῇ ἀρχῇ ἄλλη χειρὶ σ N 5. ἴστω ΝΠΑΒΓ:
ἐν τῇ ῥα ἐπαναλαμβάνεται νεωτέρα χειρὶ στω M Ἐν τῇ ῥα λύσις
πρὸς τὸ α^{ον} A 7. ξυνῆπται ΠΜΑΒΓ: ὕνηπται N καὶ αὐτῇ
MB: λείπει ΝΠΑΓ 7-10. ἢ ὁ (ὁ λείπει Π)-ξυνῆπται (ὕνηπταιN)-
αὐτῇ (αὐτῇ N) δυνάμει ΝΠΓ: λείπουσι ΜΑΒ 10. οὔτε ΝΜΑΒΓ:
οὔτε Π 11. διὰ ταῦτα ΝΗΑΓ: διαταῦτα ΜΑ τι ἔγραψα:
τὶ ΠΑΓ: τὶ N: λείπει MB 13. τῆς ΝΜΒΑΓ: της Π
14. ξυνημμένων ΠΜΑΒΓ: ὕνημμένων προστεθέντος εἶτα ἐν τῇ
ἀρχῇ σ N 15. μόνον ΝΠΑΒΓ: μόνον ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
μόνων M οὐχ ΠΜΑΒΓ: οὐχ' N δὲ ΠΜΑΒΓ: δεν N τὸ Ξ:
ὁ Γ 16. ξυμμετρομένην ΠΜΑΒΓ: ὕμμετρομένην προστε-
θέντος εἶτα ἐν τῇ ἀρχῇ σ N 18. κατὰ ΠΜΑΒΓ: μετὰ N

οὐθ' ἐνδὸς αὖ μιᾷ δυνάμει προβλητικῇ πλείω παράγει τὰ πνεύματα. Ταῦτά τοι καὶ οὐ πλείω τριῶν ἐν τοῖς θείοις ἐντεῦθεν αἰ ὑποστάσεις, καθάπερ τοῖς θεολογικωτέροις ἐξήτασται.

Οὐχ οὕτω δὲ ξυμβαίνει περὶ τὴν ἐν τῷ υἱῷ προβλητικὴν
 5 δύναμιν τὴν ἐκ πατρὸς αὐτῷ δεδομένην διὰ γεννήσεως. Αὕτη γὰρ, ὅθ' ὁ υἱὸς παρῆκται, μήπω νοουμένου τοῦ Πνεύματος ἐκπορεύεσθαι, καθάπερ πρόσθεν ἐλέγομεν, ἐκ πατρὸς δέδοται τῷ υἱῷ, μήπω τοῦ πατρὸς ὡς προβολέως αὐτῇ τὸ Πνεῦμα προάγοντος. Διὸ καὶ τῇ αὐτῇ δυνάμει καὶ ὁ υἱὸς ἢ προβάλλων ἐκ τοῦ πατρὸς
 10 συνάμα πατρὶ μιᾷ προόδῳ τὸ Πνεῦμα ἐκπορεύει τὸ ἅγιον, ὅθ' ὁ πατήρ ἢ προβολεὺς αὐτὸ ἐκπορεύει.

Ἐπειτα δὲ καὶ πρὸς τὸ δεύτερον ἴστω, ὅτι τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα διττῶς οὐ μόνον τοῖς φιλοσόφοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεολογοῦσι λαμβάνεται, ἓνα μὲν τρόπον ὡς δύναμις, ἄλλον δ' αὖ ὡς πρόσωπον ἢ
 15 ὑπόστασις. Καλεῖται δὲ ἢ μὲν ἀρχὴ ἢ ὡς δύναμις, ἢ δυνάμει καὶ ἀρχῇ παράγει τὸ γε προάγον, αὐτῆς μὲν οὐ προαγούσης· ἢ γὰρ ἂν καὶ αὕτη ἄλλη τινὶ δυνάμει παρῆγε τῇ ἐν αὐτῇ, καὶ αὕτη πάλιν αὖ ἑτέρα δυνάμει, κἀντεῦθεν ἐν τοῖς καθ' αὐτὸ ἢ ἐπ' ἄπειρον

1. οὐθ' Ξ: οὐδ' Γ 2. ταῦτά τοι καὶ ΝΠΒΓ: ταυτατοικαὶ Μ: ταῦτα τοι

ἧ καὶ Α 3. ἐξήτασται ΝΠΜΒΓ: ἐξίσταται Α 5. δεδομένην ΝΒ: διδομένην ΠΜΑΓ 6. ὅθ' ΝΜΑΒΓ: ὀθ' Π πνεύματος ΝΠΑΒΓ: πνς' ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γεγραμμένου πρς' Μ πνεῦμα ΝΠΑΒΓ: πνα' ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρα' Μ 8. προάγοντος ΝΜΑΒΓ: προάγοντος Β 11. προβολεὺς ΠΜΑΒΓ: προβολὲς Ν 12. Ἐν τῇ ῥα λύσει πρὸς τὸ δεύτερον καὶ ὅτι τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα διττῶς νοεῖται Α 14. αὖ ΝΜΒΓ: ἂν ΠΑ

15. δυνάμει ΝΠΜΒΓ: δυνάμει προηγουμένου κενοῦ δύο γραμμάτων Α 16 ἢ Γ: ἦ ΝΠΜΒ: ἦ Α 17. αὕτη ΝΠΑΒΓ: αὕτη ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος αὐτῇ Μ 18. κἀντεῦθεν Ξ: κἀντεῦθεν Γ

καθ' αὐτὸ ΠΝΒΓ: καθαυτὸ Α: καθαυτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καθ' αὐτὸ Μ ἐπ' ἄπειρον ΠΑΒΓ: ἐπάπειρον ΝΜ

καθ' αὐτὸ ΠΝΒΓ: καθαυτὸ Α: καθαυτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καθ' αὐτὸ Μ ἐπ' ἄπειρον ΠΑΒΓ: ἐπάπειρον ΝΜ

καθ' αὐτὸ ΠΝΒΓ: καθαυτὸ Α: καθαυτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καθ' αὐτὸ Μ ἐπ' ἄπειρον ΠΑΒΓ: ἐπάπειρον ΝΜ

καθ' αὐτὸ ΠΝΒΓ: καθαυτὸ Α: καθαυτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καθ' αὐτὸ Μ ἐπ' ἄπειρον ΠΑΒΓ: ἐπάπειρον ΝΜ

καθ' αὐτὸ ΠΝΒΓ: καθαυτὸ Α: καθαυτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καθ' αὐτὸ Μ ἐπ' ἄπειρον ΠΑΒΓ: ἐπάπειρον ΝΜ

ἦν προχώρησις, ὅπερ ἄτοπον· ἀρχῆς δὲ οὐσης αὐτῆς καὶ δυνά-
 μεως, ἣ προάγει τὸ αὐτὴν ἔχον ὡς ἀρχὴ κατὰ τὸ δεύτερον τῆς
 ἀρχῆς σημαινόμενον, ἢ δὲ ἀρχὴ ἢ ὡς πρόσωπον ἢ ἄτομον ἢ
 ὑπόστασις, ἣτις καλεῖται, τουτέστιν ἣτις παράγει τῆ ἢ δυνάμει,
 τῆ ἐν αὐτῇ δῆλα δῆ. Τοσαυταχῶς οὖν τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος ⁵
 ἐκλαμβανομένου, εἰ μὲν ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ δύο τὰς ἀρχὰς θείῃ τις
 ὡς δυνάμεις προβλητικὰς, αἷς πατήρ καὶ υἱὸς τὸ Πνεῦμα παρά-
 γουσι, μάλα ἄτοπον καὶ ψευδὲς καὶ τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον. Ἡ
 γὰρ ἂν οὐδ' ἢ αὐτῇ οὐσίᾳ τῷ ἀριθμῷ πατρὶ προσῆν καὶ υἱῷ, οἷς
 τῆ τῆς αὐτῆς δυνάμεως διακρίσει καὶ ἡ διάκρισις εὐθύς ἔπεται ¹⁰
 τῆς οὐσίας ἔστι μὲν ὅτε καὶ εἶδει, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῷ ἀτόμῳ.
 Ἄλλ' οὕτω δύο ἀρχὰς ἐν τοῖς δυοῖν ὡς δυνάμεις οὐδαμῶς ἢ ἱερὰ
 τῶν Ῥωμαίων ἐδόξασεν ἐκκλησία, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὅπου γε,
 καθάπερ ἐλέγομεν, πάντα τὴν αὐτὴν ἐν πατρὶ προβλητικὴν δύννα-
 μιν τῷ ἀριθμῷ προσεῖναι δοξάζει καὶ τῷ υἱῷ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῷ ¹⁵
 διδομένην διὰ γεννήσεως, καθάπερ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτὴν, ὅσα τε
 ἄλλα φαμέν τοῖς προσώποις ἐκ τῆς πηγαίας ἀρχῆς δίδοσθαι τοῦ
 θεοῦ καὶ πατρὸς, κἀντεῦθεν καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ πρόοδον καὶ ἐν δῆ-
 που Πνεῦμα, τὸ παραγόμενον ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ τῆ μιᾶ τῷ ἀριθμῷ
 δυνάμει τῆ ἐν ἀμφοῖν. Εἰ δὲ δύο ἀρχὰς οὕτω τις ἐκλαμβάνειν ²⁰
 ἐθέλει, καθάπερ ὑποστάσεις δύο καὶ πρόσωπα, τί τὸ ἄτοπον πρὸς
 τῆς Τριάδος αὐτῆς ἢ ποῖον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐντεῦθεν γένοιτ'

1. ἦν NMABΓ: ἥς Π 3. ἀρχῆς NMBΓ: αὐτῆς ΠΑ
 ὡς NMABΓ: ὡς Π 4. παράγει NMABΓ: παράγη Π
 5 ·δῆλα δῆ Β: δηλαδῆ ΝΠΜΑΓ 6. ἐκλαμβανομένου NMABΓ:
 ἐκλαμβανόμενον Π 8. ψευδὲς ΠΜΑΒΓ: ψευδὲν ἐκ τοῦ ψευ-
 δὸν Ν ἢ Γ: ἥ ΝΠΜΒ: ἥ Α 12. ἐν ΝΠΑΓ: καὶ ΜΒ 13. καὶ
 NMABΓ: καὶ Π 16. διὰ γεννήσεως ΝΠΜΒΓ: διαγεννήσεως Α
 18. κἀντεῦθεν NMAB: κἀντεῦθεν Π: κἀντεῦθεν Γ 19. τὸ
 ΝΠΑΓ: λείπει ΜΒ τῷ ἀριθμῷ NMABΓ: ταριθμῷ Π 20. ἐκλαμβά-
 νειν NMABΓ: ἐκλαμβάνειν Π 21. τί ΠΜΑΒΓ: τί Ν 22. κατὰ
 τῆς ΜΒΓ: κατὰ ΝΠΑ ἐκκλησίας NMABΓ: ἐκκλησίας Π

ἂν δόγμα τῷ τοῦ Ἀρείου προσεικός; Καὶ πειθέτω σε τὸ μιᾶ δύ-
νάμει τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τὴν κτίσιν παράγειν, τρεῖς ἀρχὰς
οὕτως ὡς ὑποστάσεις, οὐχ ὡς δυνάμεις. Ὁ τε γὰρ πατὴρ παράγει
τὴν κτίσιν, ὁ θ' υἱὸς παράγει τὴν κτίσιν, τό τε Πνεῦμα τὸ ἅγιον
6 παράγει τὴν κτίσιν, καὶ οὐδὲν ἐντεῦθεν ἔπεται ἄτοπον οὐδ' ἀσεβὲς
δόγμα οὐδὲ τῷ τοῦ Ἀρείου προσεικός. Ἔως γὰρ ἂν ἐν μιᾶ θεό-
τητι αἱ ὑποστάσεις πληθύνονται, οὐδέποτε ἄτοπον νομισθεῖη τὸ
ἐν μιᾶ καὶ τῇ αὐτῇ δυνάμει πλείους τὰς ἀρχὰς ὑπάρχειν ὡς ὑπο-
στάσεις.

10 Ἐκ τούτων δὴ φανερόν, ὅτι οὐδεμία τις ἐντεῦθεν διαίρεσις ἢ
συναίρεσις ἔπεται, οὐδ' ἄλλο τι ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. Ἐν γὰρ
μιᾶ δυνάμει προβλητικῇ προσωπικῶς αἱ ὑποστάσεις διήρηνται,
πατὴρ καὶ υἱὸς, καθάπερ καὶ ἐν μιᾶ οὐσίᾳ πατὴρ υἱὸς τε καὶ
Πνεῦμα ἅγιον, οὐ δύο μὲν προβολεῖς ὄντες, ἀλλ' εἷς, δύο γε μὴν
15 προβάλλοντες, τῷ τρόπῳ μόνῳ γε διαφέροντες. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ
τὴν δύναμιν ἀφορᾷ, μίαν οὔσαν, οὐ πλείους ἐν ἑκατέρῳ, καὶ
διὰ τοῦτο εἷς πάντως ὁ προβολεὺς, τοῦτο δὲ ἄρα τὰς ὑποστάσεις
ὡς διακρινομένας τῷ χρήματι, καὶ διὰ τοῦτο δύο φαμέν θεολογι-
κώτατα τοὺς προβάλλοντας.

20

1. τῷ ΝΠΑΒ: τὸ Μ 2 ἀρχὰς ΝΜΑΒΓ: ἀρχᾶς Π Ἐν τῇ ῥα
Ῥῶσος ἀναγνώστης ἔγραψε ΗΟΓΑ ἤτοι ποδὶ Α 3. οὕτως ΝΜΑΒΓ:
οὕτως Π οὐχ ΠΜΑΒΓ: οὐχ' Ν 4. τό τε ΝΠΑΒΓ: τό, τε τὸ Μ
5. ἀσεβὲς ΠΜΑΒΓ: ἀσεβὲς ἐπομένου κενοῦ δύο γραμμάτων Ν
6. τῷ Γ: τῷ ΝΠΒ: τὸ ΜΑ ἂν ΝΜΑΒΓ: ἂν Π 7. πλη-
θύνονται Β: πληθύνονται ΝΠΜΑΓ 10. τις ΝΒ: τίς Π: τίς ΜΑ
11. οὐδ' ΝΜΒΓ: ἀλλ' οὐδ' ΠΑ ἄλλο Β: ἀλλό ΝΠΜΑΓ
13. οὐσία Γ: οὐσία ΝΜΑΒ: ο' οὐσία Π ὄντες ΠΜΑΒΓ: ὄντ
ἐπομένου κενοῦ Ν 15. προβάλλοντες ΠΜΑΒΓ: προβάλλον-
των Ν γε ΠΜΑΒΓ: γεν Ν διαφέροντες ΠΜΑΒΓ: διαφέροντ
ἐπομένου κενοῦ Ν 16. ἐν ΝΜΑΒΓ: ἐν Π 17 (καὶ 18). διὰ
τοῦτο ΝΠΒΓ: διατοῦτο ΜΑ 17. προβολεὺς ΠΜΑΒΓ: προβο-
λὲς Ν καὶ Ε: Καὶ Γ

Αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τῆς καθολικῆς πίστεως, περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἢ εὐσέβεια. Τούτοις ἡμεῖς ἐτράφημέν τε καὶ ἐπαιδεύθημεν δόγμασιν, οὐ σοφίσμασιν, ὡς ἔνιοί φασιν, ἢ πειθοῖ σοφίας ἢ ἀνθρωπίναις ἐννοίαις γυμναῖς ἐπόμενοι, ἀλλὰ τοῖς θεολόγοις τῆς ἐκκλησίας 5 καὶ ὅσα περ θεόθεν ἐφθέγγαντο. Ἐντεῦθεν ἐστὶ διὰ τούτων καὶ τοὺς ἁγίους νομίζειν ξυνωδὰ σφίσιν αὐτοῖς φθέγγεσθαι καὶ οὐ περὶ τῶν αὐτῶν διαφέρεσθαι, ὅπερ οἱ τῆς θεολογικῆς σοφίας ἀνεπιστήμονες πάσχουσιν, ἢ τοὶ τῶν ἁγίων ὀβελίζοντες ἀξιώματα ἢ νοθεύοντες ἢ ἀρνούμενοι ἢ κακῶς καὶ ἀνεπιστημόνως καὶ ὡς αὐτοῖς 10 ἐφετὸν ἐξηγούμενοι. Ἀλλὰ μὴ τοιοῦτόν τι πάθοις αὐτός, ὃν ἐγὼ πᾶσιν ἄλλοις εὐδαίμονα τῷ ὄντι νομίζω, καὶ δὴ καὶ τῇ περὶ τὴν εὐσέβειαν ἀκριβεῖα καὶ τῇ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ὀρθότητι. Ἄλλ' ἐπιστήσας σὺν ἀκριβεῖα τοῖς λεγομένοις ἐξ ἑκατέρων, ἔπου τοῖς θεολογικωτέροις μᾶλλον σὺν λόγῳ ἢ τοῖς ἀμαθέσι σὺν ἀμαθίᾳ, 15 λόγον μὲν οὐδένα ἀποδίδουσι, ὃς ἂν καὶ εὐλογος νομισθεῖη, φευγοδικοῦσι δὲ μᾶλλον καὶ τὴν ἀλήθειαν ξυγκαλύπτουσι καὶ

1. ταῦτόν Β: ταυτόν ΝΠΜΑΓ 3. εὐσέβεια ΝΜΑΒΓ: εὐσέβειαν Π 4. ἔνιοί φασιν Β: ἔνιοι φασίν ΝΠΜΑΓ ἀνθρωπίναις ΝΠΑΒΓ: ἀνθρωπίναις Π 5. ἐννοίαις γυμναῖς ἐπόμενοι ΝΠΑΒΓ: γυμναῖς ἐπόμενοι ἐννοίαις Π τοῖς ΝΜΑΒΓ: τοῖς Π 6. ὅσα ΝΠΓ: ὅσοι ΜΑΓ ἐντεῦθεν ΑΒ: ἐντεῦθεν ΝΠΜΓ ἐστὶ ΜΒ: ἔστι ΝΠΑ: ἐστὶ Γ διὰ τούτων ΝΠΑΒΓ: διατούτων Μ 7. ἁγίους ΝΜΑΒΓ: ἁγίους ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἁγίους Π ξυνωδὰ ΠΜΑΒΓ: ὕνωδὰ Ν περὶ ΝΜΑΒΓ: πέρη Π 9 ὀβελίζοντες ΠΜΑΒΓ: ὀβελίζοντες Ν 12. τῷ ὄντι Γ: τῷ ὄντι Ν: τῶνόντι ΜΑΒ: τῶνόντι Π τὴν ΝΜΑΒΓ: τὴν Π 14. ἀκριβεῖα ΝΜΑΒΓ: ἀκριβεῖα Π ἑκατέρων ΝΜΑΒΓ: ἑκατέρων Π 15. θεολογικωτέροις ΝΜΑΒΓ: θεολογικωτέροις Π ἀμαθία Π: ἀμαθεία ΝΒΓ 17. φευγοδικοῦσι ΝΜΒΓ: φευγοδοκοῦσι ΠΑ: φυγοδικοῦσι Migne 18. ξυγκαλύπτουσι ΠΜΑΒΓ: υγκαλύπτουσι Ν

τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος οἷς πράττουσί τε καὶ λέγουσι διαφθείρουσιν.

Ἐβουλόμην σοι τὸν παρόντα λόγον ἐκτείνειν καὶ πλείω γράφειν τῶν αὐτῶν πέρι, λαμπρότατε. Ἄλλ' ἄρκεϊν ἐνόμισα ταῦτα νυνὶ
 5 τῇ ἐξεταστικῇ σου ψυχῇ, ἐξ ὀλίγων ἄγαν τὰ πλείω ἄρα ξυνιδεῖν δυναμένη. Ἐν δὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ διεξοδικώτερον, εἰ σὺ κελεύοις, θεολογήσομεν, ἀκριβέστερον τὰ τῆς θεολογίας διεξερχόμενοι δόγματα· δεῖ γάρ σοι πείθεσθαι πάντως καθάπερ πατρὶ καὶ κηδεμόνι τοῦ γένους.

1. ἑλλήνων NMABΓ: ἑλλήνων Π πράττουσί NPABΓ: πράττουσι M 3. γράφειν NPMBΓ: μετὰ τὸ γράφειν ἔπεται λαμπρ διαγεγραμμένον A λαμπρότατε M: λαμπρότατα BΓ: λαμπρότητα NΠA 4. πέρι ΠMABΓ: περὶ N ταῦτα NMABΓ: ταῦτα Π 5. ὀλίγων ΠMAΓ: ὀδίγων N: ὀθίγων B ἄγαν ΠMABΓ: ἄ αν μένοντος ἐν μέσῳ τῶν δύο α κενοῦ N ἄρα NPIM: λείπει ABΓ' ξυνιδεῖν ΠABΓ: υνιδεῖν N: ξυνειδεῖν M 6. μετὰ ταῦτα Γ: μεταταῦτα NPMAV 7. κελεύοις NMABΓ: κελεύεις Π^{οι} 9. κηδεμόνι NPMBΓ: κηδαιμόνι A

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΝ ΠΑΙΙΑΝ ΚΥΡ ΝΙΚΟΛΑΟΝ

Πλείστην ὅτι χάριν οἶδα θεῷ μὲν πρῶτον, ὦ πάτερ πατέρων
καὶ κύριε κυρίων τῶν ἐπὶ γῆς, εἶθ' οὕτως καὶ τῷ αἰδεσιμωτάτῳ
μοι κυρίῳ καρδιναλίῳ, ὅτι με τοσούτου πράγματος ἠξίωσαν, οὐ-
μενουν εἴποι τις ὅσου καὶ ἡλίκου, λέγω δὴ τῆς σῆς θεοειδοῦς καὶ
μακαριωτάτης ὄψεως. Ἦν δὴπου θεσπεσίαν τῷ ὄντι καὶ θεοείκελον 5
ὄψιν πάλαι ποθῶν καὶ ὅτι μάλιστα ταύτης θεῷ καθ' ἡμέραν εὐχό-
μενος τυχεῖν, οὐδὲ πως εἶχον εἰς δεῦρο τῆς εὐχῆς οὐδ' ὅπως οὖν
ἐπιτυχεῖν, οὐκ οἶδα εἴτε τοῦ θεοῦ με ταύτης τῆς θεᾶς ἀνάξιον
κρίνοντος, εἴτε καὶ τοῦ τῆς ὁδοῦ διαστήματος ὀκνεῖν καὶ ἀναβάλ-
λεσθαι με πείθοντος τὴν θεοφιλῆ ταύτην καὶ καλλίστην ἐμπορίαν, 10
ἅτε δὴ καὶ ὑπερόριον μάλα τυγχάνουσαν καὶ πολλὰ τὰ μεταξὺ
δύσκολά τε καὶ ἀνώμαλα παρέχουσαν, ἐπεὶ καὶ μάλα πολλὰ
μεταξὺ οὖρεά τε σκιόεντα καθ' Ὅμηρον θάλασσά τε ἠχήμεσσα. Ἐῷ
γὰρ λέγειν Σκύλλας τε καὶ Χαρυβδεῖς καὶ ὅσα τῶν ἀλλοκότων
θηρίων ὁ τῆςδε τῆς ὁδοῦ πλοῦς τρέφειν παρὰ ποιηταῖς λέγεται, ἃ 15
δήπου διελθεῖν ἄνευ μεγίστων κινδύνων καὶ δαπάνης οὐ ῥάδιον
οἶμαι, καὶ εἰ καθ' Ἡρακλέα τις ὢν τυγχάνει, ἐπεὶ καὶ ὁ τῶν

Περιλαμβάνεται ἐν μόνῳ τῷ Παλατίνῳ κώδικι 146 τῆς βιβλιοθήκης
τοῦ Βατικανοῦ, φ. 159^α-166^β, αἰῶνος ιε'.

Ἐν τῇ ᾧ κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς Adulatoria.

2. εἶθ' οὕτως ἐπαναλαμβάνεται καθαρώτερον ἐν τῇ ᾧ, χειρὶ πι-
θανῶς τοῦ Κωνσταντίνου Λασκάρεως 5. θεοειδέλλον 6. καθη-
μέραν 10. ἐμπορείαν 12-13. δύσκολά τε-μεταξὺ πρόσθετα
ἐν τῇ κάτω ᾧ διὰ παραπεμπτικοῦ σημείου /. 13. καθόμηρον

14 (καὶ κατωτέρω ἐκασταχοῦ). τὲ χαρυβδᾶς 17. καθήρα-
κλέα τις

Κεφαλήνων ἄρχων καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν Διὶ μῆτιν ἀτάλαντος Ὀδυσσεὺς ἐνταῦθα τοῦ πλοῦ ναυαγῆσαι μάλιστα ἄδεται. Ταῦτα γὰρ εἰς νοῦν λαμβάνων, θεοεἰκελε πάτερ, καὶ τὰς ἐκεῖθεν δυσκολίας λογιζόμενος καὶ ἅμα ὥσπερ τινὰ πέδῃν τὴν τῶν ἐφοδίων περὶ
 5 τὸν πλοῦν ἀπορίαν περιφέρων, ὠκνοῦν καὶ ἀνεδυόμην τὴν θείαν
 φ.159^α ταύτην καὶ ἐκ πολλοῦ μοι μεμελετημένην || ἐμπορίαν, ἥς ἴσον τὸ κέρδος ἡγημαὶ τοῖς εἰς Παλαιστίνην ἀπαίρουσιν ἐφ' ᾧ τῷ θεοδέγμονι τάφῳ προσκυνησάτω, μᾶλλον δὲ καὶ μεῖζον. Ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἅπαξ τὸ Κυριακὸν ἐντεθεν σῶμα ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ἀναληφθὲν
 10 ἰδρυταί, ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ τοῦ ἀχράντου σώματος τάφος κεκένωται καὶ πλέον οὐδὲν εὐρήται τοῖς πίστει προσιοῦσιν ἐκείνῳ, εἰ μὴ γε ἄρα πίστεως ἕνεκεν τὰ τῆς μισθαποδοσίας· ἡ πίστις σου γὰρ φησὶν σέσωκέ σε, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἴν δ' ἄρα τῇ οὐρανοβάμονι καὶ θεσπεσίᾳ ψυχῇ σου τοῦ μακαριωτάτου καὶ ὑπερτάτου πατρὸς ζῶν αὐτὸς ὁ
 15 τοῦ θεοῦ λόγος αἰεὶ ἐνίδρυται τε καὶ ἐνοικεῖ καὶ ναὸς ἀντικρυς καὶ τάφος θεοῦ ὁ σὸς θεῖος συναμφοτέρος ἀναδεικνύεται ἄνθρωπος, πρυτανεῖον ὄντως καὶ ὦν καὶ καλούμενος μᾶλλον ἢ τὸ παρ' Ἀθηναίοις οὕτως ὀνομαζόμενον, εἶθ' ὡς τοῦ θειοτάτου πυρὸς ταμεῖον τυγχάνον ἄσυλον· πῦρ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πῦρ καταναλίσκον
 20 τὰς ἀμαρτίας, ἐπεὶ ἐνθεν καὶ σοὶ πάντως τῷ μεγάλῳ καὶ θεολήπτῳ πατρὶ τό γε τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίας ἀφιέναι δύνασθαι δέδοται· εἶθ' ὡς τὸν οὐράνιον καὶ ζωικὸν ἄρτον φέρων ὥσπερ ἀπὸ πρυτανείου τινὸς τοῖς ἐπιθυμητικῶς ἔχουσι τῆς αἰωνίου ζωῆς, αὐτάρκως χορηγῶν τε καὶ προτιθεὶς εἰς ἐστίασιν. Ἄ δὲ πρὸς
 25 ἐμαυτὸν ἀναπολῶν, ἀγιώτατε πάτερ, καὶ τὸ τῆς ζημίας μέγεθος ἀναπεμπάζων ὅσον ἐκ τοῦ μὴ τὴν κατὰ νοῦν μοι ταύτην μελετηθεῖσαν ἐμπορίαν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, δεινῶς ἔφερον τὸ πρᾶγμα καὶ
 φ.160^α δυσ||ηνιάστως καὶ ταλανίζειν ἐμαυτὸν οὐκ ἐπαυόμην καθ' ἡμέραν

1. κεφαλῆνων 3. θεοεἰκελε 4. ὥσπερ τινὰ 6. ἐμπορείαν 12. τὰ τῆς μισθαποδοσίας πρόσθετα ἐν τῇ ἄνω ᾧα διὰ παραπεμπτικοῦ σημείου : 22. ἄρτον 24. προθεὶς 25. ἀναπολῶν 27. ἐμπορείαν 28. καθημέραν

ἄθλιον, ἐλεεινὸν, δυστυχίας πάσης καὶ συμφορᾶς ἀνάπλεων ἡγούμενος, καὶ ὅλως θανατῶν ἄνθρωπος ἦν, οὐκ ἀνεχόμενος ζῆν καὶ τὸν ἥλιον προσορᾶν, τοιαύτης ἐκπεπτωκένας μέλλων εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, τούτοις τοῖς λογισμοῖς βαλλόμενος, οὕτω διετέλουν· θεὸς δὲ ἄρα τῆς εὐχῆς μοι καὶ τῆς 5 ἐφέσεως ταύτης οὐκ ἀνήνυτα θῆσειν εἰς τέλος ἔμελλεν. Ὁ γάρ τοι τὰ πάντα ἄριστος καὶ τῆς σῆς ὅλως ἐξηρτημένος τυγχάνων θεσπεσίας ψυχῆς καρδινάλιος, ὁ πάντα ἀγαθός, τῆς ἐνταῦθα φερύσης ἀπτόμενος ὁδοῦ, πᾶσαν μοι πρόφασιν κωλύμης ἀνήρηκε, μετ' αὐτοῦ με συναπαίρειν κελεύσας ὅτι τάχος καὶ μηδὲν τῶν τῆς 10 ὁδοῦ χαλεπῶν δυσχεραίνειν μηδ' ἀναβάλλεσθαι τὰ τῆς ἀπάρσεως ταύτης ἔστι αὔριον ἔστι ἔννηφιν κατὰ τὸν Ἀσκραῖον, εὐχαῖς τοῦ μακαριωτάτου καὶ μεγάλου θαρρήσαντα πατρὸς, οὐπερ ἔνεκα καὶ τὸν παρόντα πλοῦν τολμήσειν ἐμέλλομεν. Ὡς πειθόμενος οὐκέτι δὴ προσανέθεμην, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ γυναῖκα καὶ 15 παιδίᾳ καὶ τὰ τιμιώτατα καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ βασιλέως ὑπηρεσίαν ἅμα καὶ εὐμένειαν λογισάμενος, ἀναβεβλημένος ἔτι διετέλουν, οὐδὲ σάλους καὶ κλύδωνας καὶ ταραχὰς ἀνέμων καὶ κινδύνους ὑποβρυχίους λογισάμενος, οὓς ἐνδέχεται τοὺς τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν πειρωμένους ὑφίστασθαι ὄκνουν καὶ 20 || ἀνεδυόμην, ἀλλ' Ἐρρίφθω κύβος εἰπὼν κατὰ τὸν μέγαν Ἰούλιον φ.160⁶ Καίσαρα, εἰ καὶ τολμηρὸν οὕτως ἔμοιγε εἰπεῖν, εἰπόμην τῷ κεκληκότι μάλα προθύμως καὶ ὅλη ψυχῆς καὶ ζεούση προθυμίᾳ, ὡς εἰς θεὸν αὐτὸν ἀντικρυς τὴν πορείαν ποιησόμενος καὶ τῆς ἐκείνου μακαριότητος ἀπολαύσων. Καὶ γὰρ ἦν ἄλλως σχέτλιον καὶ πλεί- 25 στης ὄντως ἄξιον μέμψεως, εἰ Σόλων μὲν Ἀθήνηθεν εἰς τε Λυδίαν καὶ Σάρδεις οὐκ ἀπώκνησεν ἀπᾶραι, Κροῖσόν τε καὶ τοὺς ἐκείνου θησαυροὺς ιστορῆσαι, ἄνθρωπον καὶ ταῦτα βάρβαρον ὄντα καὶ ἄλλως ιδιώτην καὶ τῶν γε τῆς ψυχῆς ἀναφαιρέτων ἀγαθῶν

9. πᾶσαν 11. μὴδ' 12. ἔννηφι 15. ἀποστολικῶς εἰπεῖν πρόσθετα ἐν τῇ ὧα διὰ παραπεμπτικοῦ σημείου : 22. καίσαρα 27. ἀπάραι κροῖσσον τὲ

οὐδὲν κεκτημένον, ὅτι μὴ τοὺς πολυταλάντους ἐκείνους καὶ πολυ-
 χρύσους θησαυροὺς, δι' οὓς πάντως ἀπώλετο, Κύρον τὸν Καμβύσου
 καὶ Μανδάνης ἐκπολεμώσας καθ' ἑαυτοῦ, εἰ καὶ ἄλλως τὸν Σόλωνα
 λόγος αἰρεῖ οὐχ ἀπλῶς [διὰ τὸ] Κροῖσον ἱστορῆσαι καὶ τοὺς ἐκείνου
 5 θησαυροὺς τὰς Σάρδεις καταλαβεῖν, ἀλλ' ὡς ἐλέγξων ἐκεῖνον μά-
 την ἐναβρυνόμενον τῷ πολυταλάντῳ πλούτῳ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
 ἐκεῖθεν ὀριζόμενον, ὡς μετριώτερός τε γένοιτο καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ
 πλουτεῖν ἐπάρσεως καθαφῆ. Καὶ δῆλον ἐξ ὧν αὐτὸς τὸν Σόλωνα
 ἐρόμενος, εἴ τινα εὐδαιμονέστερον ἐκείνου οἶοιτο, μετὰ γε πολλῶν
 10 καὶ ἄλλων καὶ τοῦτ' ἤκουσεν, ὡς τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας τὸ
 τέρμα δεῖ σκοπεῖν, τὸ ἄστατον τῆς τυχηρᾶς εὐδαιμονίας ἐντεῦθεν
 ὑπαινιττόμενος. Εἰ δὲ Σόλων μὲν τοσοῦτον ὑπέμεινε πλοῦν, εἴθ' ὡς
 ρ.161^α εὐδαίμονα θαυμάσων τὸν Κροῖσον διὰ || τὸ πλουτεῖν, εἴθ' ὡς τὴν
 ἀλαζονείαν ἀποσκώψων τὴν ἐκείνου καὶ μετριώτερον ἐντεῦθεν ποιῆ-
 15 σαι, ἀνθρωπινώτερα δῆπουθεν φρονεῖν ἀναπέισας αὐτὸν, ἥπου γε
 ἡμεῖς δικαιότεροι ἂν εἴημεν ἐκ πάνυ πολλοῦ τοῦ περιόντος πάντα
 πόνον ὑπερφρονεῖν, κἂν ὅ τι μάλιστα δυσχερῆς ἐστί καὶ δυσκατ-
 ὀρθωτος καὶ πολλὰς ἔχων τὰς ἀπορίας, οἱ τὸν δεύτερον ἐπὶ γῆς
 θεὸν προσκυνεῖν μέλλοντες καὶ ἐν ᾧ οἱ τῷ ὄντι θησαυροὶ τῆς ἀνω-
 20 τάτῳ σοφίας καὶ γνώσεως ἐναπόκεινται καὶ παρ' οὗ πᾶς τις ἂν
 καὶ πολλαχῆ τὴν ὠφέλειαν πορίζεσθαι δύναιτο ὡς ἐκ κοινοῦ τινος
 ταμείου, ἐν ᾧ τὰ τε τῆς καθ' ἡμᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίας τὰ
 ἀγάλματα ἐντεθησαύριστα, εἴπερ μὴ τὴν τοῦ νότου βασίλισσαν
 Σιβύλλαν κατακρινουῖσαν ἡμᾶς μέλλομεν ἔξειν, ἐκ περάτων γῆς
 25 οὐκ ἀποκνήσασαν εἰς Παλαιστίνην δραμεῖν ὥστε τὴν Σολομῶντος
 σοφίαν ἀκοῦσαι, ἐπεὶ περ ὧδε καὶ πλέον Σολομῶντος, ὡς πού τῶν
 εὐαγγελίων τὸ Κυριακὸν ἀπεφῆνατο λόγιον. Πολὺ γὰρ καὶ ἀσυγκρί-

2. κύρον 4. διὰ τὸ προσέθηκα 6. ἐναβρυνόμενον 7. με-
 τριώτερος 11. της 13. κροῖσσον τὸ ἐκ τὸν διαξεσθέντος τοῦ ν
 14. ἀλαζονίαν 15. ἀνοπινώτερα 19. τῷ ὄντι 20. παρ
 24. σιβύλλαν. Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ διορθώσω Σαβὰ, ὅπως μὴ μεταβάλω τὸ
 πιθανῶς γραφὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου. 25. ἀποκνήσασαν

τως τὸ τῆς ὠφελείας ἐνταῦθα κέρδος ἢ ἐκεῖ πάντως νομίζειν χρεών.

Τούτοις οὖν, ὡς ἔφην, καὶ τοιούτοις ἔγωγε τοῖς λογισμοῖς ἀναπέισας ἑμαυτὸν, ὦ τρισμακάριε πάτερ, οὕτως πᾶσαν μὲν κινδύνων ὑποψίαν τῆς ψυχῆς ἐξορίσας, πάντα δὲ πόθον καὶ σχέσιν πατρίδος καὶ παίδων καὶ φίλων καὶ συγγενῶν, ἣ περ ἔφην, ἀπώ- 5
 σάμενος, τὸν παρόντα σὺν Θεῷ κυβερνήτῃ πλοῦν ἐστειλάμην, καὶ, ἤδη γε τοῦ θεοῦ συνάρσαντος, πάρειμι σῶς, τῶν καταθυμίων || ὑπὲρ λόγον καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἤλπισε τετυχηκῶς, λέγω δὴ τῆς φ.161⁶
 σῆς θεοειδοῦς καὶ ἀγγελικῆς ὄψεως τὸ ἀκρότατον τῶν ἐπὶ γῆς ἐφετῶν καὶ κάλλιστον ὄντως ἀξίωμα τε καὶ θέαμα καὶ οὐ μεῖζον 10
 οὐδὲν οὐδὲ θεϊότερον τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν ἔχει τις ἐπινοῆσαι, ὡς-
 περ καὶ ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου καὶ νοεροῦ καὶ τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντος ἐπουρανίου θεοῦ, εἰς ὃν πᾶσα ἔφεις πάσης λογικῆς φύσεως ἴσταται καὶ ὑπὲρ ὃν οὐδαμοῦ τι φέ-
 ρεται. Οὐ γὰρ ἔχει τι ὑψηλότερον ἄλλο, κἂν ὁ διαβατικώτατος 15
 καὶ ὑψηλότατος καὶ πολυπραγμονέστατος νοῦς τὰ μάλιστα φιλο-
 νεικείῃ ἐπιζητῶν κατὰ τὸν ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριον. Οὐ σὺ τὴν εἰ-
 κόνα φορῶν, ὁ τὰ γε δευτερεῖα τῆς ἀρχῆς ἔχων ἐκείνου, ἄριστά τε
 καὶ κάλλιστα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὰ τῶν Χριστια-
 νῶν ἅπαντα πράγματα κυβερνῶν διατελεῖς καὶ ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος 20
 ἄντικρυς ὁ παρὰ θεοῦ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐπιτροπὴν ἀναδεξάμενος
 καὶ πέτρα παρ' ἐκείνου κληθεὶς, ἐφ' ἧς ὡς περ ἐπὶ κρηπίδος τινος
 ἢ βάσεως ἀρρήκτου τὴν ταύτης οἰκοδομὴν ἐπηγγείλατο ποιήσειν.
 Οὐ σὺ, θεσπεσιώτατε καὶ ἰσαπόστολε πάτερ, τὸν τε βίον τὴν τε
 ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἐκείνου θείαν τε καὶ πνευματικὴν τῷ ὄντι 25
 φιλοσοφίαν καὶ τὴν διάπυρον πρὸς θεὸν ἐκείνου πίστιν κατ' ἄκρας
 ζηλώσας, εἰκότως καὶ τῶν ἐκείνου πρεσβείων κεκληρονόμηκας,
 εἰς τε τὸν ὑψηλότατον καὶ ἀγιώτατον ἐκείνου καθίσας θρόνον, τὴν

7. συνάρσαντος. Ἐγραψεν ἄρα οὕτως αὐτὸς ὁ Ἀργυρόπουλος ἢ
 διορθωτέον συνάραντος; 14. τὶ 16. ταμάλιστα 21. κρηπί-
 δος τινὸς 25. τῶν ὄντι

φ.162^a τῆς οἴκου || μένης πάσης ὡς ἀληθῶς ἱερωτάτην ἀκρόπολιν, ἀφ' ἧς
 ὡςπερ ἀπὸ σκοπιᾶς τινος τὰ τῶν Χριστιανῶν ἅπαντα κατοπτεύων
 πράγματα κάλλιστα τε καὶ εὐσεβέστατα διέπεις καὶ τὴν τῆς ἐκ-
 κλησίας ἰθύνεις μυριοφόρον ὀλκάδα, διακατέχων μὲν αὐτῆς ἀσφα-
 5 λῶς τοὺς οἶακας, ἀπωθούμενος δὲ ἰσχυρῶς τοὺς δίκην κυμάτων
 ἐπηρεάζειν αὐτῇ πειρωμένους, ἵνα μὴ τὸ τοῦ χριστιανικοῦ πλη-
 ρώματος σκάφος ταῖς τῆς ἀδικίας ἐπιρροαῖς περιπίπτῃ· ὁ δὲ σοι,
 θεοῦ συναιρομένου, κεκατῶρθωται πράγμασιν αὐτοῖς εἰς τέλος.
 Πάσης μὲν γὰρ εἰρήνης καὶ γαλήνης τὰ τῆς ἐκκλησίας, τρισμα-
 10 καρ, ἐπὶ σοῦ καὶ τῆς σῆς ἱεραρχίας πεπλήρωται πράγματα, εὐ-
 φροσύνη δὲ τις ἄρρητος καὶ χαρὰ καὶ εὐθυμία πάντας ἀνθρώπους
 καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς τῆς ἐκκλησίας κατέχει τροφίμους, ἀψιμαχίαι
 δὲ πᾶσαι καὶ ἔριδες καὶ λογομαχίαι καὶ φθόνοι καὶ ἀντίθρονοι τι-
 νες καὶ ἀντιπάπαι, καθάπερ τινὲς Τιτᾶνες κατεξανιστάμενοι ἢ μᾶλ-
 15 λον καθάπερ τινὲς ἄλλοι δαιμόνων, οἱ πάλαι ἐπὶ νεφελῶν τοὺς
 θρόνους αὐτῶν μεγαλαυχήσαντες θήσειν καὶ τῷ ὑψίστῳ καὶ με-
 γάλῳ θεῷ ὁμοιωθήσεσθαι ἐπιχειρήσαντες, ἐκποδῶν ἀπελήλανται,
 παντάπασιν ἀπεσκορακισθέντες καὶ τῷ τῆς ἀπωλείας καὶ ἀφανείας
 παραδοθέντες βαράθρῳ, τῆς σῆς φωτοειδοῦς καὶ παναρέτου παρ-
 20 ουσίας διασκεδασάσης δίκην ἡλίου τὰ τέως τὴν τῆς ἀγιωτάτης
 ἐκκλησίας γῆν ἐπισκοτίζοντά τε καὶ διοχλοῦντα πονηρότατα ἐκεῖνα
 φ.162^b νέφη καὶ πνεύματα· ἃ δὲ πρῶην || τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ πολὺν
 τὸν κυκεῶνα καὶ τάραχον παρεῖχεν.

Αἴτιον δὲ τῆς τε τῶν πονηρῶν ἐκείνων πραγμάτων ὑποχωρή-
 25 σεως καὶ τῆς τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἐπιδόσεως τὸ τῆς σῆς καὶ
 μόνης ἀρετῆς περιόν· ὁ πάντες σεβόμενοι τε καὶ αἰδούμενοι, οἳ τε
 χρηστοὶ καὶ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων, ὁμοίως εἴκουσί τε καὶ στέρ-
 γουσι τὴν σὴν ἱεραρχίαν ὡς ἀντικρυς αὐτοῦ Θεοῦ ἐπιστατοῦντός
 τε καὶ πρυτανεύοντος τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα. Αἰδεῖται γάρ

2. τίνος 4. ὀλκάδα 7. περίπτῃ 8. καικατῶρθωται
 12. ἀψιμαχίαι 14 (καὶ 15). καθάπερ τινες τιτάνες 17. ἐκποδῶν
 18. ἀποσκορακισθέντες. Μὴ ἔγραψεν οὕτως αὐτός ὁ Ἀργυρόπουλος;

φησιν ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ πολέμιος, καὶ οὐδεις οὕτω θρασὺς καὶ ἀλαζών, ὅστις ἐνδοιάζων ἔοικεν, ὡς οὐχ ὑπὸ κρείττονος ἄρχοιτό τε καὶ ἱερατεύοιτο, τὰ τε ἄλλα καὶ πολλῶ μᾶλλον τὴν τε θείαν καὶ ἀνθρωπίνην σοφίαν ὑπεραίροντος. Καὶ μοι δοκεῖ διὰ ταῦτα πάντα νῦν ὡς ἀληθῶς, ἀγιώτατε πάτερ, εἰς ἀνθρώπους ἀφῖχθαι 5 τὸν τῆς εὐζωίας χρόνον, ὃν Πλάτων πάλαι προηγόρευσεν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσι. Καὶ γένοιτό γε, θεὲ σῶτερ, τοὺς ἐκ παλαιοῦ χρόνου παρ' Ἑλλησι μαρανθέντας λόγους νῦν ἐπὶ σοῦ, φιλοσοφίᾳ τὴν ἀρχὴν ἐγκαταμίξαντος, ἀναθαλλῆσαι καὶ εἰς αὕξην προελθεῖν, τό κάλλιστον τῶν ἐκ 10 θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθέντων δῶρον καὶ ἐξοχώτατον καὶ ὁ μόνον τοὺς ἀνθρώπους εἰκόνα θεοῦ καλεῖσθαι πεποίηκε, τῆς ἀλόγου φύσεως πλεῖστον ἀπαλλοτριῶσαν αὐτούς.

Ἐγὼ μὲν οὖν μεγάλας ἔχειν χάριτας ὁμολογῶ τῷ πάντων θεῷ, ὅτι με εἰς τήνδε τὴν ἡμέραν ἐταμίευσεν, ἐν ἣ τοὺς σοὺς φ.163^a ἱεροὺς καὶ θείους καὶ, ὡς γραφικῶς εἰπεῖν, ὠραίους πόδας εὐαγγε- 16 λίζομένους εἰρήνην καὶ ἀγαθὰ προσπτύξασθαι τε καὶ προσκυνῆσαι ἐγένετο καὶ κατὰ τὸν Ἀβραάμ ἐκεῖνον τὰ μέγιστα χαρῆναι. Ἀβραάμ γάρ φησιν εἶδε τὴν ἐμὴν ἡμέραν καὶ ἐχάρη. Ταύτην ἐγὼ τὴν ἡμέραν ἱεράν τινα καὶ θείαν νομίζω κατ' ἔτος ἐμαυτῷ ἐπιτάξω, ὡς- 20 περ οἱ τὰς ἱεροτελεστίας ἄγειν νομίζοντες, καὶ Θεοφανείων ἑορτὴν, ἴν' οὕτως εἴπω, ταύτην καλεῖν ἀξιῶσω, ἐν ἣ μοι τὰ τῆς σῆς θεοειδοῦς καὶ ἀγγελικῆς ὄψεως ἐφάνη καὶ ἐφ' ἣ μοι μείζονα φρονεῖν ἔπεισι τῶν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις γαμηλίοις καὶ γενεθλίοις καὶ κατοικε- σίοις καὶ κουροσύνοις σεμνυνομένων κάπὶ τῇ τούτων ἀναμνήσει 25 τὰς ἐτησίους ἑορτάς τε καὶ πανηγύρεις ἀγόντων.

Ταῦτ' ἄρα καὶ φέρων ἐμαυτὸν παραδίδωμι ὅλη ψυχῆς διαθέσει, πάτερ ἀγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε, σοῦ τῇ ἱερᾷ καὶ κοινῇ

1. Μεταξὺ τῶν λέξεων ἀνδρὸς καὶ ἀρετὴν κενὸν ὡσεὶ τριῶν γραμμάτων 5. ὡσαληθῶς 16. Μετὰ τὸ θείους ἔπονται αἱ λέξεις καὶ ἱεροὺς διαγεγραμμένα 18 ταμέγιστα ἀβραάμ

20. ἐμαυτὸν 21. Τὸ καὶ ἐνταῦθά τε καὶ ἀλλαχοῦ κατωτέρω ὅπου γράφεται βραχυγραφικῶς δὲν φέρει ἐνίοτε τόνον